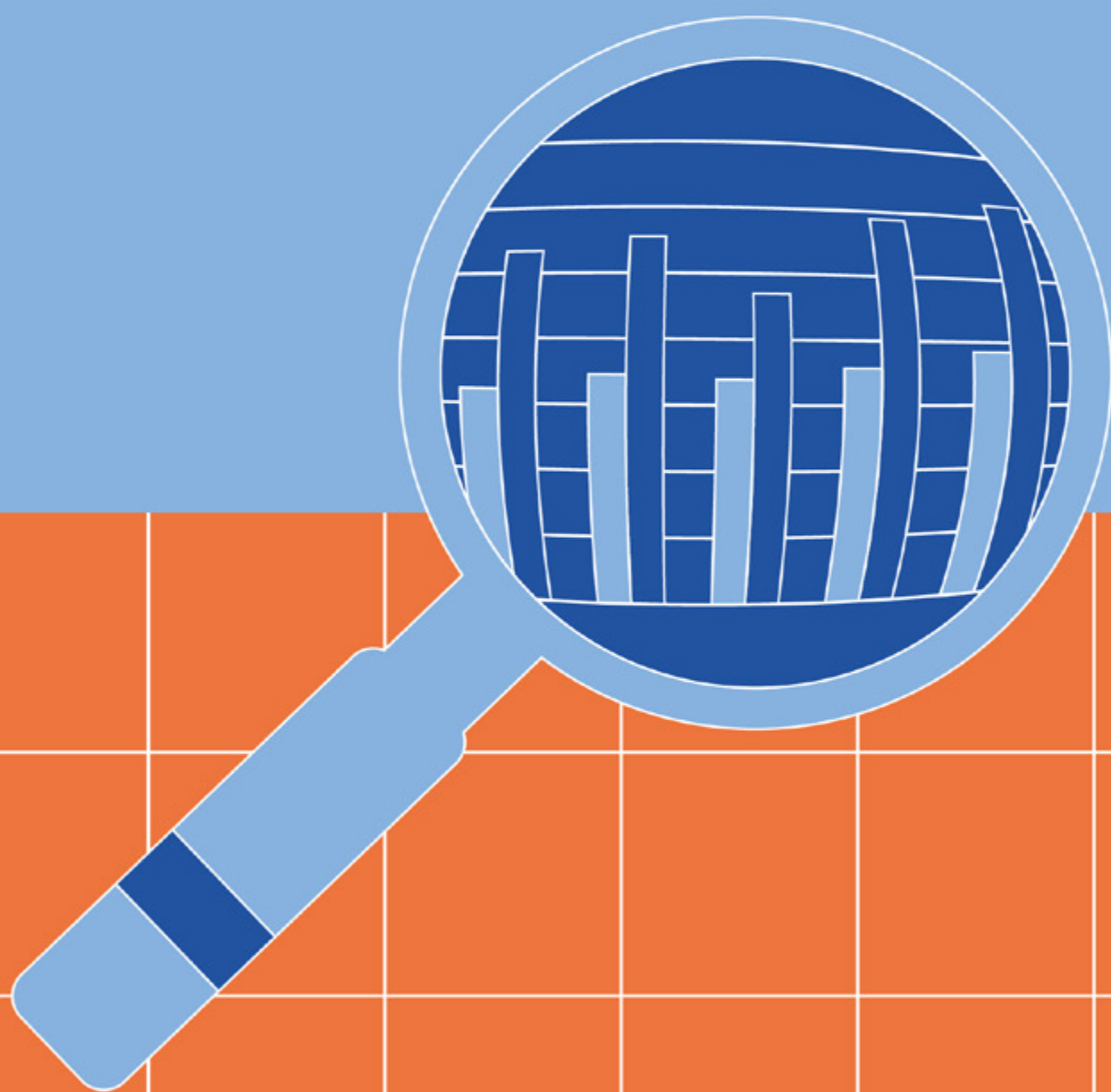

ŠVIETIMAS
ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE:
NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ
ĮTRAUKIMAS

SVJET
NVO
TINKLAS MO

2019

Nacionalinis švietimo NVO tinklas susibūrė siekiant efektyvesnės ir kokybiškesnės švietimo politikos Lietuvoje bei glaudesnio nepriklausomų švietimo veikėjų ir institucijų bendradarbiavimo ją įgyvendinant. Tinklas vienija nacionalines įvairiose švietimo srityse veikiančias nevyriausybinės organizacijas.
Daugiau: www.svietimotinklas.lt

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Analizė parengta pagal projektą „Švietimo paslaugų efektyvumo didinimas ir konkurencingumo skatinimas“, finansuotą LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Turinys

Įvadas	4
Sąlygų NVO teikti švietimo paslaugas Alytaus rajono savivaldybėje apžvalga	6
Išimokyklinis / priešmokyklinis ugdymas	8
Bendrasis ugdymas	9
Neformalusis vaikų švietimas	10
Neformalusis suaugusiųjų švietimas	13
Geroji praktika ir rekomendacijos	14

Įvadas

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatyta, kad valstybės ir vietos valdžios institucijos turi sąmoningai siekti perduoti visuomenei vis daugiau galių ir atsakomybės savarankiškai veikti įgyvendinant subsidiarumo principą (5.9.1 str.), o viešasis sektorius turėtų teikti tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybinės organizacijos, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės (7.6 str.). Dokumente taip pat keliamas tikslas sudaryti realias galimybes viešąsias paslaugas teikti ne tik valdžios institucijoms, bet ir bendruomenėms, nevyriausybinėms organizacijoms ir privačiam sektoriui (7.8.2 str.).

Remiantis minėta strategija, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje buvo suplanuotas rodiklis, kuriuo siekiama, jog iki 2020 m. bent 15 proc. finansuojamų viešųjų paslaugų viešųjų pirkimų ar projektų atrankos konkurso būdu būtų teikiamos nepriklausomų subjektų (pvz., nevyriausybinių organizacijų), o ne viešojo sektoriaus įstaigų, atitinkamai pertvarkant ir biudžetinių įstaigų tinklą.

Kadangi didelė dalis viešųjų paslaugų teikiamos savivaldybėse, Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras (NIPC) 2015 m. parengė nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo metodiką¹. Šiame dokumente išsamiai išnagrinėtas viešųjų paslaugų turinys, dažniausiai naudojama nevyriausybinių organizacijų (NVO) įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą praktika bei pateiktos rekomendacijos savivaldybėms, kaip sustiprinti bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis įvairiose srityse, įskaitant ir švietimą.

Pastaraisiais metais Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras vykdė išsamią stebėseną apie NVO įtraukimą į savivaldybių viešųjų paslaugų sistemą kultūros, socialinių paslaugų, švietimo ir sporto srityse. Paskelbti naujaisi

2018 m. duomenys² rodo, kad iki 2020 m. numatyto bendro 15 proc. rodiklio greičiausiai nepavyks pasiekti – nagrinėtais metais nevyriausybiniam sektoriui tebuvo skirta 12 proc. sporto, 7,9 proc. socialinių paslaugų, 3,8 proc. kultūros ir vos 2,9 proc. švietimo srities viešosioms paslaugoms skirto biudžeto. Akivaizdu, kad švietimo sistema Lietuvoje iki šiol yra labai uždara ir nevyriausybiniams organizacijoms veikti šioje srityje yra sudėtinga. Siekdamas išsiaiškinti, kokios priežastys lemia vangų švietimo paslaugų perdavimą, 2019 m. Nacionalinis švietimo NVO tinklas nusprendė išanalizuoti švietimo paslaugų teikimo praktiką ir bendradarbiavimą su NVO pasirinktose savivaldybėse.

Analizės tikslas – apžvelgti ir išnagrinėti, kokias teises, administracines ir finansines sąlygas nevyriausybiniams organizacijoms teikti ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugas sudaro Alytaus rajono savivaldybė. Buvo nagrinėjami savivaldybės strateginiai planavimo dokumentai, vykdomos finansavimo programos ir konkursai, siūlomos organizacijų stiprinimo ir įtraukimo į švietimą sąlygos bei realios organizacijų galimybės pasinaudoti šiomis sąlygomis. Tyrimo metu taip pat siekta išsiaiškinti, ar įgyvendinama anksčiau minėtoje Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro metodikoje pateikta rekomendacija reorganizuoti savivaldybės teritorijoje veikiančias papildomo (neformaliojo) vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimo įstaigas ir konkurso būdu finansuoti pačių gyventojų siūlomas iniciatyvas bei sudaryti projektų vykdytojams sąlygas viešąsias paslaugas teikti savivaldybės disponuojamuose visuomeninės paskirties objektuose³. Remiantis analizės metu surinktais duomenimis, savivaldybei ir savivaldybėje veikiančioms NVO pateikiamos rekomendacijos dėl glaudesnės partnerystės ir sėkmingesnio nevyriausybinių sektoriaus įtraukimo į švietimo sritį.

Analizei naudoti viešai prieinami savivaldybės bei kitų institucijų strateginiai dokumentai, veiklos

1 NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo metodika. Atnaujintas II leidimas, 2017 NIPC. Internetė: http://www.3sektorius.lt/docs/Savivaldybiu_NVO_bendradarbiavimas_2017_2018-02-20_17:22:21.pdf

2 http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

3 NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo metodika. Atnaujintas II leidimas, 2017 NIPC. Internetė: http://www.3sektorius.lt/docs/Savivaldybiu_NVO_bendradarbiavimas_2017_2018-02-20_17:22:21.pdf

planai, aktualūs teisės aktai, švietimo statistiniai duomenys. Taip pat buvo remiamasi informacija, gauta iš įstaigų ir organizacijų telefonu bei Alytaus rajono savivaldybėje 2019 m. gruodžio 9 d. vykusios fokusuotos grupės diskusijos metu. Diskusijoje dalyvavo trys Alytaus rajono savivaldybės Švietimo skyriaus atstovai.

Ši analizė parengta pagal Švietimo nevyriausybinių organizacijų (NVO) tinklo vykdomą projektą „Švietimo paslaugų efektyvumo didinimas ir konkurencingumo skatinimas“, finansuojamą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Pagal šį projektą parengtos dar keturių savivaldybių – Alytaus, Šiaulių, Tauragės rajono ir Vilniaus – analogiškos analizės bei gerosios patirties gidas.

Sąlygų NVO teikti švietimo paslaugas Alytaus rajono savivaldybėje apžvalga

NVO švietimo srityje. Savivaldybėje beveik visas švietimo paslaugas teikia biudžetinės įstaigos. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro duomenimis⁴, 2018 m. savivaldybėje tik 0,05 proc. švietimui skirtų lėšų teko NVO.

NVO strateginiuose planuose ir ataskaitose.

- 2018–2020 m. strateginiame Alytaus rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane⁵ nevyriausybinių organizacijų iniciatyvų skatinimas ir veiklos plėtra švietimo ir kultūros sektoriuose yra numatyta ne kaip tikslas, o tik kaip galimybė SSGG (stiprybių / silpnybių / grėsmių / galimybių) matricoje. Taip pat 2019 m. veiklos plane jokių lygmeniu nėra numatytas NVO įtraukimas (arba įtraukimo galimybė) į švietimo paslaugų vykdymą, išskyrus mokinių užimtumo veiklą (numatyta skelbti konkursą dėl moksleivių vasaros poilsio paslaugų teikimo).
- Nevyriausybinių organizacijų 2018 m. savivaldybės mero ir tarybos ataskaitoje⁶ nurodomos išskirtinai kaip jaunimo organizacijos:

„Nevyriausybinių jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovai įtraukiami į Savivaldybės sudaromų tarybų, darbo grupių, komisijų darbą. Alytaus rajono savivaldybėje veikia Alytaus rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba (Alytaus rajono SJRT), į kurią lygiateisės partnerystės pagrindu Savivaldybės tarybos kadencijos laikotarpiui deleguoti 8 atstovai iš savivaldybės institucijų ir įstaigų bei jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų.“ Taip pat pažymima, jog „visose rajono švietimo įstaigose veikia Mokinių tarybos, kurių veikloje dalyvaujantys mokiniai (160) aktyviai organizuoja valstybines ir kalendorines šventes, įvairias pilietines akcijas, savanoriauja kultūros ir sporto renginių metu, aktyviai dalyvauja „Maisto banko“ akcijose, jaunųjų šaulių, skautų, maltiečių, maironiečių bei jaunųjų policijos rėmėjų veiklose. Savivaldybėje veikė Alytaus rajono mokinių taryba, kurią sudarė 8 Alytaus rajono gimnazijų ir jų skyrių deleguoti atstovai.“

NVO savivaldybėje. Daugiausia dėmesio NVO savivaldybė skiria jaunimo reikalų srityje: švietimo skyriaus darbuotojui yra priskirta jaunimo reikalų koordinatoriaus funkcija, savivaldybės interneto svetainėje⁷ yra atskira informacinė skiltis, kurioje taip pat skelbiamas vietos jaunimo organizacijų sąrašas. Remiantis Registrų centrui pateiktomis veiklos ataskaitomis, dauguma organizacijų veikia socialinių paslaugų, jaunimo užimtumo srityse, taip pat organizuoja sporto ir kitus laisvalaikio užsiėmimus, šventinius renginius. Švietimo sričiai tiesiogiai priskirtinos tik vietos skautų organizacija (Lietuvos skautijos padalinys) ir Šaulių sąjungos jaunieji šauliai. Savivaldybėje veikia Jaunimo reikalų taryba.

Galimybės naudotis savivaldybei priklausančiomis patalpomis. Viešai pateiktos informacijos apie tokias galimybes nerasta, nors susitikimo su savivaldybės atstovais metu buvo pažymėta, kad daugiafunkčių centrų patalpos yra atviros įvairioms bendruomeninėms iniciatyvoms.

4 http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_diagramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

5 [https://arsa.lt/l.php?tmpl_into\[0\]=index&tmpl_name\[0\]=m_site_index-2&tmpl_into\[1\]=middle&tmpl_id\[1\]=1360](https://arsa.lt/l.php?tmpl_into[0]=index&tmpl_name[0]=m_site_index-2&tmpl_into[1]=middle&tmpl_id[1]=1360)

6 https://arsa.lt/get_file.php?file=bXNaajA4dWptWktXWTJlbVlWV1huMn-JEWjUyWHk1ZWtjTXZKcTJwZ1pkcVh5Mm5LbKp4cGxwbW5aMmhpek-p1YmNkQnZuSldZWjI2YW1jbHVuVjlwMDJqSlpNZk1hNW1GYVpWcX-EyUGZiWlJ0MDJtcW00SnJvV3pZeVZoeW5wZklhdGRvMEpwUVpXT2JaR-2RxWTU1cVWwJTJGUmFGZVp3MjZzYWNmS3EyNmNhY1Jsem1qVn-IKRm5YMnVrYkoxb3pHcHRicDlu

7 <https://arsa.lt/index.php?3436021475>

Atviri duomenys ir viešumas. Savivaldybės interneto svetainėje pateikiami bendrieji švietimo stebėsenos dokumentai bei rodiklių aprašai. Rodiklių reikšmės teikiamos planų įgyvendinimo ataskaitose, tačiau duomenys nėra viešai skelbiami. Taip pat savivaldybės interneto svetainėje neteikiami arba teikiami neišsamūs duomenys apie projektus, finansuotus pagal savivaldybės projektų rėmimo programas.

Švietimo savivalda. Švietimo tarybos savivaldybėje nėra.

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas

Ikimokyklinio ugdymo paslaugas savivaldybėje teikia tik savivaldybės biudžetinės įstaigos. Po švietimo įstaigų tinklo optimizavimo savivaldybėje nėra nei vienos atskiros ikimokyklinio ugdymo įstaigos, tačiau veikia 5 ikimokyklinio ugdymo skyriai (Venciūnų, Miroslavo, Butrimonių, Daugų, Simno); visi jie prijungti prie gimnazijų.

Ikimokyklinis ugdymas savivaldybės įstaigose nepaklausus – oficialiosios statistikos duomenimis, rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų auklėtiniai

sudaro tik apie penktadalį rajone gyvenančių 1–6 m. amžiaus grupės vaikų (1 lentelė). Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtoje 2019 m. švietimo būklės apžvalgoje nurodyta, kad apie 700 rajone gyvenančių ikimokyklinio amžiaus vaikų lanko Alytaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas, rajono įstaigose lieka 200 vaikų⁸. Fokusuotos grupės diskusijų metu savivaldybės Švietimo skyriaus darbuotojai patvirtino, kad didelė dalis vaikų lanko ugdymo įstaigas Alytaus mieste. Iš oficialiojoje statistikoje pateikiamo deklaruojamo laisvų vietų ikimokyklinio ugdymo įstaigose skaičiaus akivaizdu, kad jos dirba ne visu pajėgumu (1 lentelė):

Strateginiuose rajono savivaldybės dokumentuose ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas mažai aptariamas. Demografinės tendencijos, t. y. vaikų skaičiaus mažėjimas, bei ypač žymus vaikų „nutekėjimas“ į Alytaus miestą lemia, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugų perdavimo NVO klausimas apskritai nekeliamas.

1 lentelė. Alytaus r. ikimokyklinio ugdymo įstaigų (IMU) statistiniai duomenys

Metai	IMU įstaigų skaičius	IMU auklėtinių skaičius	Vietų skaičius IMU įstaigose	IMU dalyvaujančių 1–6 m. vaikų dalis, proc.
2019	-	nd	nd	nd
2018	-	258	330	21,7
2017	-	234	312	21,0
2016	3	255	343	21,7
2015	3	239	343	20,9
2014	3	218	330	19,0

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas <https://osp.stat.gov.lt/>

8 Švietimo būklės apžvalga 2019 <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2019/10/Svietimo-bukles-apzvalga-2019-web.pdf>

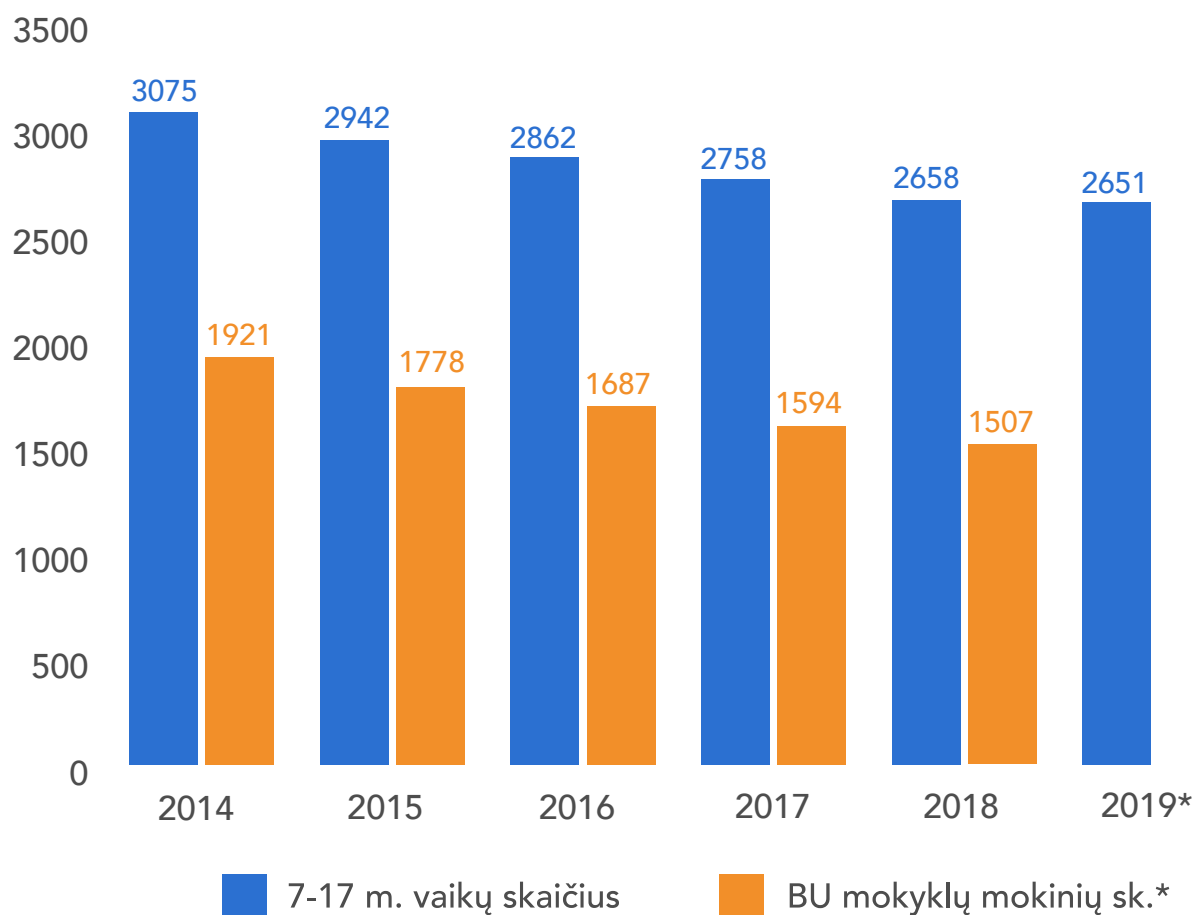
Bendrasis ugdymas

2014–2018 m. savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravusių mokyklinio amžiaus vaikų (7-17 m.) ženkliai mažėjo (1 pav.). Atsižvelgiant į demografines tendencijas, savivaldybėje palaipsniui buvo optimizuojamas mokyklų tinklas: iki 2019 m. Alytaus rajono savivaldybėje buvo uždarytos 5 mokyklos ir vietoj jų įkurti 5 skyriai, iš viso šiuo metu veikia 7 savivaldybės mokyklos. Statistiniai

Alytaus r. savivaldybės duomenys (1 pav.) rodo didelį bendro mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus ir mokyklas lankančių mokinių skaičiaus skirtumą – kaip ir ikimokyklinio ugdymo atveju, didelė dalis mokinių lanko mokyklas Alytaus mieste. Tai diskusijos metu patvirtino ir Alytaus r. savivaldybės švietimo skyriaus darbuotojai: jų teigimu, 2019 m. 1200 vaikų mokėsi Alytaus miesto, 1500 – rajono mokyklose.

Demografinė situacija savivaldybėje rodo, kad šiuo metu realaus poreikio steigti nevalstybinę bendrojo ugdymo mokyklą nėra. Kadangi rajone beveik nėra vietos švietimo nevyriausybinių organizacijų, mokyklų socialinė partnerystė su šio sektoriaus organizacijomis yra neplėtojama.

1 pav. Savivaldybėje gyvenančių bei savivaldybės bendrojo ugdymo (BU) mokyklas lankančių vaikų skaičius

* Vaikų skaičius oficialiojoje statistikoje pateikiamas kalendoriniais metais, mokinių skaičius – mokslo metais. 2019–2020 m. mokinių duomenys rengiant šią analizę dar nebuvo pateikti.

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas <https://osp.stat.gov.lt/>

Neformalusis vaikų švietimas

Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis, pastaraisiais metais rajono mokinių dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo veiklose auga:

finansavimo programose. Be to, už FŠPU programas renkamas mokestis iš tėvų.

2019 m. savivaldybėje padaugėjo užregistruotų tikslinėmis lėšomis finansuojamų neformaliojo vaikų švietimo programų: sąrašas (3 lentelė) pasipildė 3 programomis (2 logopedinio ugdymo ir 1 saugaus eisimo). Nepaisant to, tiek kryptių, tiek tos pačios krypties programų pasiūla yra labai ribota, programas teikia tie patys teikėjai⁹. Pažymėtina, kad 2017–2018 m. programą vykdžiusi Lietuvos skautija nuo 2018–2019 m. iš programos šioje savivaldybėje pasitraukė. Sąrašė dominuoja sporto programos,

2 lentelė. Alytaus r. savivaldybės bendrojo ugdymo (BU) mokinių dalyvavimas neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) veiklose

	2019– 2020 m.	2018–2019 m.	2017– 2018 m.	2016– 2017 m.
Dalyvauja NVŠ programose, kurių NVŠ finansavimo pobūdis NVŠ tikslinis finansavimas	39,97 %	36,04 %	25,35 %	23,10 %
Dalyvauja kitose NVŠ programose	7,74 %	6,42 %	10,16 %	8,98 %
Dalyvauja formalųjų švietimą papildančio ugdymo programose	20,13 %	18,85 %	1,94 %	16,18 %
Lanko bendrojo ugdymo (BU) mokyklų būrelius	39,90 %	35,78 %	2,01 %	18,61 %
Dalyvauja NVŠ programose arba lanko BU mokyklų būrelius	66,26 %	63,10 %	35,57 %	49,27 %

Šaltinis: ŠVIS <https://www.svis.smm.lt/>

Savivaldybėje veikia viena formalųjų švietimą papildančio ugdymo (FŠPU) įstaiga – Alytaus r. meno ir sporto mokykla, veiklą vykdanči 4 skyriuose – Pivašiūnų, Miroslovo, Simno ir Butrimonių. 2018 m. rugsėjo 1 d. savivaldybėje mokėsi 275 mokiniai, dirbo 20 mokytojų, iš jų 14 meno, 6 sporto skyriuose. Įstaigos finansavimo pajamos 2018 m. buvo apie 309 000 eurų per metus, t. y. vidutiniškai 110 eurų 1 vaikui per vieną mėnesį (skaičiuojant 10 ugdymo mėnesių per metus). Lyginant su neformaliojo vaikų švietimo tiksliniu finansavimu, kurį sudaro 15 eurų per mėnesį vienam vaikui, ir neformaliojo vaikų švietimo rinkos kaina, FŠPU yra labai brangus, ypač turint galvoje, kad jame dalyvauja panašus skaičius mokinių kaip ir tikslinio

nors savivaldybės strateginio plano vykdymo ataskaitoje nurodyta, kad „pagal Alytaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašą daugiau lėšų skirta NVŠ programoms, vykdytomis pagal prioritetines ugdymo kryptis – techninės kūrybos, technologijų, medijų bei gamtos ir ekologijos ugdymo¹⁰.“

9 Savivaldybės informacija <https://arsa.lt/index.php?1215422067>
10 https://arsa.lt/get_file.php?file=bXNaajA4dWptWktXWTJlbVl-wV1huMnJEWjUyWHk1ZWtjTXZKcTJwZ1pkcVh5Mm5LbKp4cGxwb-W5aMmhpek1YmNkQnZuSldZWji2YW1jBHVuVjIwMDJqSlpNZk1hNW-1GYVpWcXEyUGZiWjJ0MDJtcW00SnJvV3pZeVZoeW5wZklhdGRvMEp-wUVpXT2JaR2RxWTU1cVWwJTJGUmFGZVp3MjZzYWNmS3EyNmNhY-1Jsem1qVnlKRm5YMnVrYkoxb3pHcHRicDlu

3 lentelė. Alytaus r. akredituotos neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) programos pagal kryptis

NVŠ programos kryptis	2018	2019
Sportas	12	12
Dailė	1	1
Teatras	1	1
Pilietiškumas	1	1
IT	3	4
Kita		3
Iš viso:	18	22

Šaltinis: savivaldybės infomacija <https://arsa.lt/index.php?1215422067>

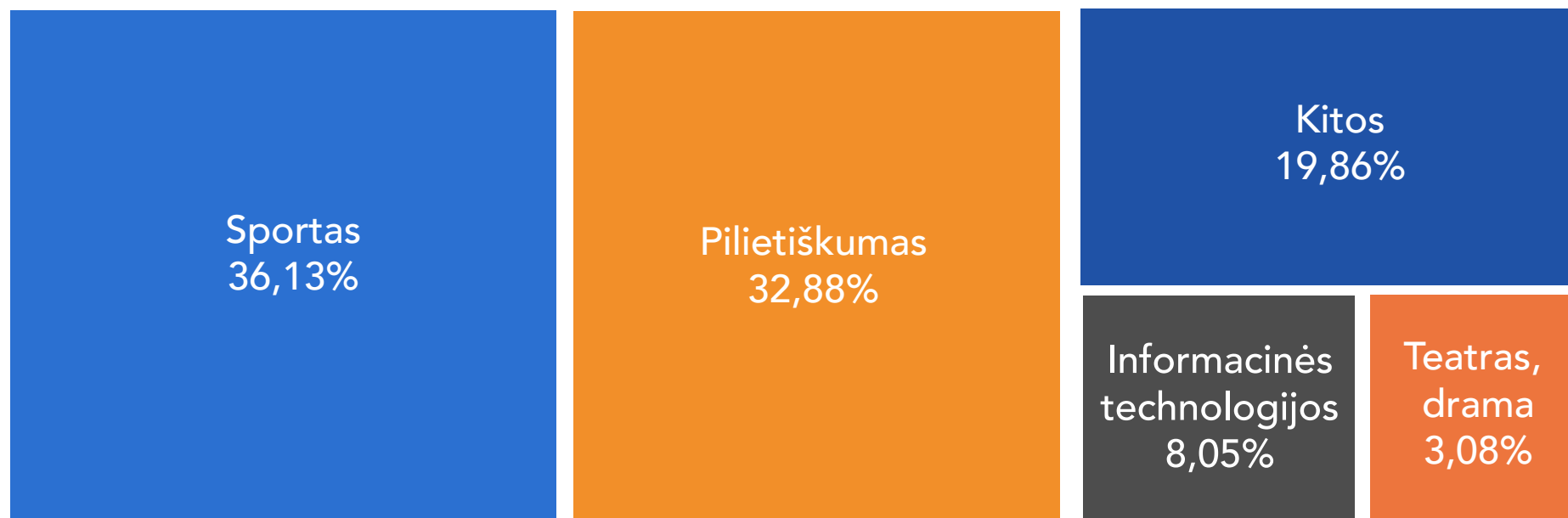
2018 m. Mokinių registro duomenimis (2 pav.), daugiausia vaikų lankė sporto ir pilietiškumo krypties tikslinėmis lėšomis finansuojamas programos. Beveik penktadalis vaikų lankė kitoms kryptims (daugiausia tai buvo meno bei fizinio lavinimo veiklos, priskirtinos menų ir sporto teminėms kryptims) priskirtas programos. Lietuvos šaulių sąjunga įgyvendino vieną pilietiškumo programą.

Daugumą programų 2018 ir 2019 m. vykdė laisvieji mokytojai (4 lentelė). Nėra nei vienos vietinės Alytaus rajono NVO, kuri būtų vykdžiusi akredituotas neformaliojo vaikų švietimo programos: VšĮ Tolerancijos ir fizinės gerovės ugdymo centras yra registruotas Kauno mieste ir vykdo programos keliuose miestuose; Lietuvos šaulių sąjunga yra nacionalinio lygmens organizacija, asociacija Alytaus apskrities moterų futbolo klubas yra įsteigta Alytaus mieste.

Nevyriausybinėms organizacijoms galimybės teikti neformaliojo vaikų švietimo paslaugas ir gauti finansavimą Alytaus r. tiesiogiai reiškiasi per tikslinį neformaliojo vaikų švietimo finansavimą, mokinių užimtumo bei sporto projektų programos, netiesiogiai – per bendruomeninės veiklos, mokinių užimtumo, jaunimo veiklos projektų programos:

- Savivaldybės lėšomis remiami **mokinių užimtumo projektai**, kurių tikslas yra užimti kuo daugiau Alytaus rajono mokyklinio amžiaus vaikų, skatinti turiningą vaikų vasaros poilsį, sudarant sąlygas moksleivių saviraiškai, įvairiapusiam ugdymui, bei sudaryti sąlygas socialiai remtinų, socialinės rizikos šeimose gyvenančių vaikų užimtumui vasaros metu. Projektus konkursui gali teikti švietimo ir kultūros įstaigos, nevyriausybines organizacijos, fondai, asociacijos, profesinės sąjungos, kiti juridiniai asmenys, kurių nuostatuose (įstatuose) tokia veikla numatyta.

2 pav. Vaikų, lankusių akredituotas NVŠ programos, skaičius proc. pagal kryptis

Parengta pagal Mokinių registro 2018 m. spalio 30 d. duomenis.

4 lentelė. Akredituotų neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) programų priklausomybė

NVŠ teikėjo priklausomybė	2018	2019
Savivaldybės / valstybės įstaiga (Alytaus kolegija)	1	1
Laisvasis mokytojas	11	14
NVO	3	4

Šaltinis: savivaldybės infomacija <https://arsa.lt/index.php?1215422067>

2018 m. užtikrinant moksleivių užimtumą ir skatinant turiningą vaikų vasaros poilsį, buvo įgyvendinta 20 projektų, kurie pasidalino 5 800 eurų sumą: 13 paraiškų užimtumui vasaros metu, kurioms skirta 3 210 eurų ir 7 projektai, vykdyti beveik visus metus, kuriems skirtas 2 590 eurų finansavimas.

- **Jaunimo veiklos skatinimo programa** (per metus įgyvendinama vidutiniškai 10 projektų) bei **bendruomeninės veiklos projektų programa** (20–30 projektų per metus) iš esmės yra skirtos socialiniams (ne švietimo) jaunimo ir bendruomenių poreikiams tenkinti, todėl nepripažįdama prie neformaliojo vaikų švietimo kokybės savivaldybėje stiprinimo. Tai patvirtina ir viešai skelbiami finansuotų projektų sąrašai¹¹ – iš esmės visi projektai yra susiję su bendruomenių laisvalaikio, švenčių, išskirtiniais atvejais pavienės švietėjiškos veiklos organizavimu.

Patvirtintame 2018–2020 m. strateginiame Alytaus rajono savivaldybės veiklos plane vieno iš numatytų efekto kriterijų švietimo srityje – sudarytos sąlygos kiekvienam vaikui lankyti ugdymo įstaigas, įvairius abiejų lyčių poreikius atitinkančius neformaliojo švietimo užsiėmimus – matavimo rodiklis yra „nuolat / išskirtiniais atvejais“. Tačiau šis kriterijus yra orientuotas į procesą, jis nematuoja rezultato ir poveikio, t. y. nenustato, kokia iš tiesų teikiamų paslaugų kokybė, kokie yra vaikų poreikiai ir ar siūlomos paslaugos tuos poreikius atitinka. Būtent proceso, o ne poveikio rezultatai atsispindi ir Švietimo, sporto paslaugų teikimo ir plėtros savivaldybės teritorijoje programos 2018 metų

įgyvendinimo ataskaitoje¹², kur deklaruojama, kad:

- numatyto rodiklio – „Efektyvų mokinių užimtumą vykdančios institucijos, įstaigos, organizacijos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, vnt.“ – planuota reikšmė 13 yra pasiekta;
- vietoj planuotų 22 NVŠ programų buvo užregistruota 20, kadangi nebuvo pateikta daugiau prašymų.

Švietimo, sporto paslaugų teikimo ir plėtros savivaldybės teritorijoje programos 2018 metų biudžeto panaudojimo ataskaitoje nurodyta, kad iš planuotų panaudoti 53,9 tūkst. eurų neformaliojo vaikų švietimo tikslinio finansavimo lėšų buvo panaudota 46,2 tūkst. eurų.

Savivaldybės Švietimo ir sporto skyriaus atstovai nurodė, kad ribotas neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas ir menka įvairovė yra tiesiogiai susiję su socialine-ekonomine savivaldybės gyventojų padėtimi. Aukštas nedarbo lygis ir žemos pajamos lemia, kad daugumos vaikų, lankančių savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas, tėvai neišgali mokėti papildomai už neformaliojo vaikų švietimo veiklas, todėl vykdomos akredituotos programos yra nemokamos. Siekdama į neformalųjį vaikų švietimą įtraukti kuo daugiau vaikų, savivaldybė nustatė mažiausią galimą NVŠ krepšelio dydį (10 eurų per mėnesį). Taigi krepšelis bei galimybė vykdyti NVŠ veiklas savivaldybės mokyklų patalpose yra vienintelės NVŠ teikėjų skatinimo priemonės, todėl sąlygos pritraukti naujas organizacijas ir įvairesnių kryptų programas nėra labai palankios.

11 <https://arsa.lt/index.php?3211883438>

12 https://arsa.lt/get_file.php?file=WmNhWDA1cWphSkpvWTJhb-WtwVnVuMiUyRkRtcDJaE TJ1a2JNdktXNTFnWk5wbHkyVEt5cHhubG0y-bloyaG56R1dibk5CdW5KYVliM0J1bHN0dWJWJTJCWHgYalVaY1RMYTJ-saW1XeVIXV25XWmFSeXpXbWNUY2FhbVo3Wm5tWnVsV3JTYWNobm-5KaHJaQSuzRCUzRA==

Neformalusis suaugusiųjų švietimas

Neformalusis suaugusiųjų švietimas iš esmės koncentruojasi Alytaus miesto Trečiojo amžiaus universitete, kuris turi filialus Dauguose ir Simne. Tikslinės administracinės, teisinės ar finansinės paramos savivaldybė šiai organizacijai neteikia.

Suaugę neįgalieji taip pat turi neįgaliųjų sporto organizaciją „Alytupis“. 2018 m. savivaldybė skyrė lėšų šiai organizacijai sporto veikloms.

Deja, savivaldybės strateginiuose dokumentuose neformalusis suaugusiųjų švietimas apskritai nėra minimas. Iš dalies neformalusis suaugusiųjų švietimas remiamas per bendruomeninės veiklos projektų rėmimo programą, kuriai paraiškas gali teikti bendruomenės pagal savo poreikius – kai kurie jų susiję su švietėjiška veikla¹³, tačiau pirmiausia yra skirti socialiniams poreikiams tenkinti, nėra tikslingai nukreipti į kokybiškų neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų stiprinimą.

Savivaldybės atstovų teigimu, kasmet organizuojama Suaugusiųjų švietimo savaitė yra labai pasiteisinęs renginys, todėl darytina prielaida, jog šių paslaugų poreikis yra, tačiau jos traktuojamos labiau kaip užimtumas ar pramoga, o sąmoningų pastangų sukurti tokių paslaugų teikimo sistemą, paskatinti teikėjų augimą bei kokybės gerėjimą kol kas pasigendama.

13 <https://arsa.lt/index.php?426394603>

Geroji praktika ir rekomendacijos

1. Nuo taktinio prie strateginio planavimo

Savivaldybė dinamiškai reaguoja į demografinę situaciją ir optimizuoja įstaigų tinklą.

Rekomenduojama nuo taktinio planavimo pereiti prie ilgalaikiškesnės švietimo sistemos savivaldybėje perspektyvos numatymo tinklo, kokybės ir ugdymo turinio atžvilgiu, pasirenkant savivaldybei aktualias ugdymo kryptis.

2. Nustatyti tikslinių grupių švietimo poreikius

Strateginiuose dokumentuose užsimenama apie besimokančiųjų ugdymosi poreikius, tačiau jokie šių poreikių nustatymo instrumentai nenumatyti. Tai, kad dalis šeimų renkasi ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikus leisti į Alytaus miesto įstaigas, leidžia daryti prielaidą, kad rajono įstaigose švietimo poreikiai nėra patenkinami.

Rekomenduojama numatyti vaikų, mokinių ir suaugusiųjų bei vyresniųjų suaugusiųjų tikslinių grupių ugdymosi poreikių tyrimus tiek per apklausas, tiek per viešas konsultacijas su bendruomenėmis, švietimo teikėjais ir kitais socialiniais partneriais.

3. Bendruomenių ir jaunimo organizacijų įgalinimas švietimo srityje

Savivaldybė glaudžiai bendradarbiauja su vietos bendruomenėmis – suteikia sąlygas joms veikti, naudotis savivaldybės daugiafunkčių centrų patalpomis, įvairioms veikloms konkurso būdu skiria finansavimą, taip pat palankiai vertina įvairias jaunimo organizacijų iniciatyvas, stengiasi jas įtraukti į sprendimų priėmimą per jaunimo reikalų tarybą, kuriai suteikta teisė teikti siūlymus dėl jaunimo politikos, savanoriškos veiklos, užimtumo organizavimo. Savivaldybėje egzistuoja keletas konkursinio finansavimo priemonių –

mokinių užimtumo, jaunimo organizacijų, bendruomeninės veiklos skatinimo, kurios suteikia galimybę dalyvauti ir švietimo NVO. Vis dėlto tiesioginio bendruomenių, jaunimo ar kitų NVO įtraukimo į švietimo klausimų sprendimą savivaldybėje kol kas nėra, savivaldybėje taip pat neįsteigta Švietimo taryba.

Rekomenduojama skatinti bendruomenes ir jaunimo organizacijas aktyviau įsitraukti ir į švietimo sritį, numatant priemones jų gebėjimams ir kvalifikacijai stiprinti, realiai įtraukiant ir į švietimo srities sprendimų priėmimą, suteikiant teises ir administracines sąlygas teikti paslaugas bei, o tai ypač svarbu, konsultacinę pagalbą.

4. Aktyvesnė partnerystė su Alytaus miesto savivaldybe

Nors Alytaus r. savivaldybė patiria nemažą vaikų „nutekėjimą“ į Alytaus miesto savivaldybės įstaigas, nėra išnaudojamos bendradarbiavimo ir išteklių sutelkimo su Alytaus miesto savivaldybe galimybės, kurios leistų užtikrinti aukštesnę švietimo kokybę, didinti paslaugų įvairovę, dalytis patirtimi, mažinti atotrūkį tarp ugdymo įstaigų.

5. Didesnė neformaliojo vaikų švietimo įvairovė

Nors savivaldybė išlaiko FŠPU įstaigą, teikiančią sporto ir meno krypčių švietimo paslaugas, taip pat turi atskirą sporto veiklų finansavimo programą, neformaliojo vaikų švietimo tikslinį finansavimą gaunančių programų sąrašė dominuoja sportas ir meninės veiklos. Savivaldybė formaliai yra numačiusi akredituodama programas teikti prioritetą techninės kūrybos, technologijų, medijų bei gamtos ir ekologijos ugdymo kryptims, tačiau tokių paraiškų nesulaukiama, kadangi rajono socialinė-ekonominė situacija yra nepalanki nepriklausomų teikėjų atėjimui.

Rekomenduojama:

- imtis proaktyvios pozicijos ir tikslingų veiksmų kviečiant ir ieškant būdų pasiūlyti palankesnes sąlygas teikti prioritetinių krypčių neformaliojo vaikų švietimo paslaugas, kurių neteikia savivaldybės FŠPU įstaiga bei kiti teikėjai;

- atlikti FŠPU įstaigos kaštų ir naudos analizę ir įvertinti, ar šis neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo būdas yra efektyvus.

6. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo galimybių užtikrinimas

Neformalusis suaugusiųjų švietimas yra netiesiogiai ir iš dalies remiamas per bendruomeninės veiklos projektus. Trečiojo amžiaus universitetas rajone veikia Alytaus miesto trečiojo amžiaus universiteto iniciatyva. Rekomenduojama aktyviau skatinti neformaliojo suaugusiųjų švietimo paslaugų plėtrą rajone, įtraukiant neformalųjį suaugusiųjų švietimą į bendrą švietimo strategiją, pasiūlant tiesiogiai šiai sričiai skirtų finansavimo instrumentų bei stiprinant tiek organizacijų gebėjimus, tiek mokymo programas.

7. Atviri duomenys ir viešumas

Rekomenduojama įgyvendinti atvirų duomenų principą ne tik švietimo, bet ir kitose srityse, taip pat išsamiai ir nuosekliai skelbti apie visų finansavimo programų atrinktus projektus ir jiems skirtas lėšas.

